

Za gospodarje

Maribor, dne 11. januarja 1933.

Kmetijska kriza in zadružništvo.

J. Črnčič, posestnik.

Z ozirom na članek »Kmetijska kriza in zadružništvo« v »Slovenskem gospodarju« št. 53 od 28. dec. 1932, bi podal tem potom nekaj misli glede navedenega članka.

Vsi pozdravljamo idejo o zadružništvu, ki jo goji pač danes vsak kmetovalec, ker ve, da bi se rešil iz tega težkega položaja, le tedaj, če bi svoje pridelke bolje vnovčil. Sedaj še mnogo trgovcev in prekupčevalcev živi na račun žuljev kmeta, in to dostikrat še inozemci. Da bi se izognili tem ljudem, ki živijo na račun kmeta, je edini izhod, da se združi tudi kmetovalec v kmečko organizacijo, ki bi imela nalogo, vnovčevati kmetijske pridelke potom direktne prodaje. Tu in tam se res združi nekaj kmetovalcev v kakšno zadrugo, toda ni mnogo uspeha, ker so brez pravega vodstva in vezi. Glavni vzrok za neuspeh teh zadrug pa je v tem, ker še vodstvo kakor zadružniki niso sposobni in se pač premalo zavedajo pomena zadružništva.

Mislim, da je dandanes pri nas še skoraj glavni vir sadje, pri katerem prekupčevalci največ zaslužijo. Bilo bi torej umestno, organizirati v prvi vrsti sadjar-ske zadruge, ostale pridelke in živino pa priključiti tej zadrugi, to pa radi tega, ker gre pač iz Dravske banovine največ sadja v inozemstvo, med tem ko druge pridelke večinoma porabimo v domači državi. Za dejanski uspeh teh zadrug je potrebno v prvi vrsti sposobno vodstvo, dobre zveze s kraji, ki konzumirajo naše pridelke in ki bi blago tudi takoj plačali. Kmetovalec je danes navajen, da se mu takoj plača, ker potrebuje denar. Za to je tudi upravičen, saj se vedno sliši, da so razni prekupčevalci opeharili cele vasi za lepe tisočake, ker so zaupale blago v nadi, da bodo pridelke dražje prodali. A končno ni prekupčevalca in

ne denarja, ali jim pa ostane prekupčevalec brez denarja.

Umestno bi bilo, ako bi se Kmetijska družba preosnovala v kmetijsko zadrugo, bi lahko prevzela to nalogo, ker ima podružnice na podeželju. Na vsak način, ako se stvar izvede tako ali drugače, — združenje kmetovalcev je edini izhod iz stiske na pot boljše bodočnosti, da se iznebimo s tem oderuških prekupčevalcev. Da dosežemo to nam in našemu narasčaju, se strnimo, da premagamo ovire in vsaj v kolikor se da, omilimo naše stanje.

Kako priti do denarja?

Mnogo se je razpravljalo, pisalo in govorilo o tem, kako bi bilo mogoče skriti denar zopet spraviti v obtok. Vemo dobro, ker sami to čutimo, da je denarja premalo v obtoku. Kako ga torej dobiti in spraviti med ljudi? V tem oziru nam piše neki naš prijatelj iz kmetijskih vrst iz Kranjskega to-le: Ne iskati denarja tam, kjer ga ni in hrumeti nad tistimi reveži, ki stiskajo par kovačev doma, katere bodo porabili že jutri, za kar bi se jih najrajše postavilo pred sodišče. Prime naj se tiste, ki so nesli zaklade v Švico, Pariz, London ali v Holandijo in to še po večini iz naroda pridobljen denar. Zakaj se pri teh ne uporabi zakon, ki določa, da morajo oni, ki imajo denar v inozemstvu, ga spraviti ob gotovem roku nazaj, posebno še če so znana njih imena. Naš denar nazaj! Kadar se bo to storilo, se bo tudi precej poznalo pri gospodarstvu.

Državne finance v novembru.

V mesecu novembru so znašali po uradnih podatkih finančnega ministra državni dohodki: splošna državna uprava 624,7 milijonov Din, izdatki pa istočasno 569,8 milijonov. Stvarni dohodki

predstavljajo 98.7% proračuna, izdatki pa 90.3%. Tako velikega odstotka izvršenih dohodkov in izdatkov v primeri s proračunom doslej še nismo imeli. Prav posebno znati: so bili dohodki od neposrednih davkov, ki so prekoračili za ta mesec (samo splošni) za 71.2%

Državne finance so november zaključile s presežkom nad izdatki v znesku 54.9 milijonov Din. Te svote pa ne imenujemo presežka, ker pravi sam finančni minister v svojem komentarju k objavljenim statistikam, da se je znesek likvidnih, pa ne izplačanih računov pri izplačilnih blagajnicah povečal od 283.3 milijonov konec oktobra na 297.2 milijonov konec novembra. Večji dotok državnih dohodkov je omogočil le boljše izvajanje državnega proračuna v mesecu, za katerega poročamo. V ostalem je bila slika državnih financ naslednja (v milijonih Din):

	Splošna državna uprava:		
	proračun	dohod.	izdat.
		faktični	
april, maj, junij	1893.8	1241.7	1519.5
julij	631.3	465.3	427.1
avgust	631.3	495.1	451.6
september	631.3	497.0	457.9
oktober	631.3	538.3	556.0
november	631.3	624.7	569.8
skupno	5050.1	3942.2	3981.4

Vendar kljub znatnemu presežku zadnjega meseca dohodki skupno niso bili višji kot izdatki, kar se da razlagati z neugodnim uspehom za prvo četrtletje proračunskega leta 1932-33, torej za mesec april, maj in junij.

Razna obvestila.

Les. Leto 1932 je bilo, kakor se je že preje pričakovalo in domnevalo, naravnost katastrofalno v lesni trgovini. Ze koj v početku je na cene vplival ruski izvoz lesa, baš v države, ki so bile doslej naše stalne odjemalke. Popreje že itak nizke cene so še bolj padle in mnogo producentov je produkcijo lesa sploh ustavilo, dočim so večja podjetja obratovala v zelo zmanjšanem obsegu; pač le toliko, da niso obrata popolnoma ustavila. Vsled tega je bila nova produkcija silno majhna. Kljub temu pa so se stare zaloge ponujale po naravnost sramotno

nizkih cenah. S tem so kvarili cene vrhu vsega še naši lastni producentje. Prav posebno je bila prizadeta produkcija mehkega lesa, ker nam je Avstrija zelo občutno konkurirala vsled ugodnejše železniške tarife. Poleg tega pa so slabo vplivale tudi neredne razmere na denarnem trgu, ki so zavladaile že koj spomladi na naših tržiščih, s katerimi se pa popreje sploh ni računalo.

Znižanje obrestno mere v Mariboru. Naslednji mariborski denarni zavodi objavljajo, da so s 1. januarjem 1933 znižali obrestno mero za hranilne vloge in posojila za 1%: Mestna hranilnica, Hranilnica dravske banovine, Posojilnica v Narodnem domu, Spodnještajerska ljudska posojilnica, Mariborski kreditni zavod, Hranilno in posojilno društvo delavcev, Jugoslovanska hranilnica in posojilnica, Štajerska hranilnica in posojilnica ter Krekova posojilnica v Mariboru.

Podružnica Sv. Trojica v Haložah Vinarskega društva si je izvolila na zopetnem ustanovnem občnem zboru dne 11. decembra sledeči odbor: Glavnik Alojz, predsednik; Šega Andrej, podpredsednik; Vavpotič Janez, blagajnik; za delegate so bili izvoljeni: Glavnik, Ferš in Topolovec. Odbor: Trafela Anton, Vinko Andrej, Rožmar Matevž, Mlakar Matevž, Svenšek Janez, Lozinšek Jožef, Kozel Simon in Vinko Anton. Društvu želi dopisnik obilo uspeha, napredka in blagoslova v novo tekočem letu 1933.

Gene vinu. Nek vinski mešetar z Dravskega polja, ki težko hodi po naših strmih haloških goricah, je poslal sledeče oznanilo: Vsi tisti vinogradniki, ki imajo vino (seveda prvovrstno) in ga hočejo prodati, naj se na domu pri njem oglasi in prinesejo s seboj vzorce, ker on kupuje dobro haloško vino po Din 1.25 liter, to je bojda po običajni ceni. Pozabil pa je omeniti, koliko bo on zaslužil pri svoji kupčiji. Pomislite, dragi tovariši, ali ni to lepo voščilo za novo leto! Tukaj se je prodajal mošt po 1 do 3 Din liter, sedaj pa se nas osreči in potolaži s tako ceno Din 1.25. Kaj hočemo več dokazov! Dragi haloški vinogradniki! Ne dajte se zhegati po tako nizkih vinskih cenah. Pristopajte v našo novo ustanovljeno Vinarsko podružnico, ker le v slogi in edinstvu je moč!

Kmetijska podružnica Maribor in okoliš. Kakor vsako leto, bo oddajala banska uprava tudi letos subvencijske merjaške iz najboljših priznanih redišč. Oddajali se bodo spomladni merjaški v starosti 3—5 mesecev in v teži 30 do 60 kg in sicer v času od 1. junija do 30. septembra. Prosiliec bo plačal od 1 kg žive teže po 5 Din, prevozne stroške do namembne železniške postaje nosi banska uprava. Prošnjo s kolkom za 5 Din je napraviti na predpisanem obrazcu in vložiti do najkasneje 31. marca 1933 pri pristojnem sreskem načelnstvu. Istočasno je vplačati varščine 100 Din, ki se bo zaračunila v kupnino, in zapade, ako prosiliec ne bi hotel prevzeti merjasca. Na prošnjo brez varščine, na prepozno vložene prošnje, kakor tudi na one, ki bi bile vložene neposredno pri banski upravi, se ne bo oziralo. Prednost imajo člani živinorejskih organizacij in kmetijskih podružnic. Zahteva se, da je merjasec v prosiščevem kraju nujno potreben, da je prosiliec zanesljiv rejec, da ima dober hlev, da žival pri sprejemu plača, da plača stroške za zaboji, vožnjo in živinozdravniški ogled, da bo računal zmerno in krajevnim razmeram primerno skočnino, da bo merjasca redil do starosti dveh let za splošno plemensko uporabo, da se bo ravnal po navodilih, ki jih bo dobil od kmetijskih strokovnjakov banske uprave, ter da merjasca ne bo pripuščal pred dopolnjenim devetim mesecem. Tiskovino, predpisano za prošnjo, ima načelnik podružnice, zato se naj oglasi pri njem, kdor hoče za dodelitev takega merjaška prositi.

Občni zbor Sadjarskega društva v št. Petru pri Mariboru. Na praznik svetih Treh kraljev se je vršil v samostanski šoli po rani službi božji občni zbor podružnice Sadjarskega društva. Po poročilih društvenih funkcionarjev je bil izvoljen stari odbor z agilnim predsednikom g. Kovačič Mihaelom na čelu. Občnega zbora so se udeležili tudi mariborski podžupan Golouh kot zastopnik »Mariborske razstave«, ki je po lepem nagovoru izročil šentpeterski podružnici krasno diplomo, istotako tudi nekaterim sadjarjem za razstavljen sadje na razstavi pretečeno jesen in sploh za sodelovanje pri razstavi. Sploh so šentpeterski sadjarji pokazali največ zanimanja

za sadno razstavo in pokazali, kaj zmore skrben in vzoren sadjar. Odbor »Mariborske razstave« je naklonil podružnici tudi denarno podporo v znesku 500 Din. Želeti bi bilo, da bi bil občni zbor bolj obiskan, kakor sploh vsa gospodarska predavanja. Za umno sadjarstvo in sploh za vse panoge kmetijstva je še veliko premalo zanimanja in brige. Za glavni občni zbor Sadjarskega društva, ki se vrši letos v Ljubljani, so se sklenili, oziroma sprejeli zelo umestni predlogi.

Ljudski pravnik.

Dolžnost plačanja zemljemerca. — Priznanje nove meje. S. H. F. p. M. Vprašate, če ste dolžni plačati zemljemerca, ki so ga drugi naročili in kako je s priznanjem nove meje. — Vsak, kdor želi imeti izvršeno kakršnokoli delo in zato najame delovno moč, mora isto plačati. Kdor je torej zemljemerca najel, ga je dolžan plačati. Ako Vi niste pisмено pristali na določitev meje po zemljemercu, niste dolžni priznati nove meje in lahko predlagate pri sodišču ureditev mejnega spora. Prav to pravico imajo tudi Vaši sosedi.

Pravice do sveta pri napravi nove struge vaškega potoka. V. F. Sp. J. dol. Laní ste kupili travnik, ki meji na eni strani na vaški potok kot naravno mejo. Ta potok dela pri vašem travniku nekoliko večji ovinek. Sosed na nasprotni strani potoka je letos začel dregati na g. župana, naj Vas prisili, da dovolite ta ovinek presekat, dočim bi zemlja, to je izsušena struga ostala sosedova last, Vam pa bi dal soséd kot protiodškodnino veliko manjši kos zemlje. Pravite, da je župán sklical posebno občinsko komisijo, ki je sklenila in Vas prisilila, da morate dovoliti v presekanje ovinka pod pretvezo, da vsled tega ovinka ob povodnji ostane več travnikov poplavljenih. Županstvo zahteva tudi od Vas, da morate nositi polovico stroškov pri iskapanju nove in zasipanju stare struge. Vi vprašate, če morate dovoliti, da se preseka ta ovinek in če morate res nositi polovico vseh stroškov. — Iz besed, da je občinska komisija sklenila in Vas prisilila, da morate dovoliti v presekanje, sklepamo, da ste to dovolili. V tem slu-

čaju ne morete ničesar ukreniti. Vaše pravice so odvisne od dogovora v pismenem zapisniku pred občinsko komisijo. Na silo se ne morete sklicevati in morebitnega dogovora izpodbijati zaradi izvršenega siljenja. Takrat je bil čas, da bi svoje pravice branili in vprašali za nasvet. Če pa niste ničesar dogovorili, potem niste dolžni kar na sklep občinske komisije dovoliti preseka čez svoj svet, marveč je potreben soglas najmanj med Vami in sosedom, ki mora gotovo dati Vam primerno odškodnino, ker bo tudi na svetu pridobil, dočim boste Vi izgubili. Ako pa bi do tega soglasja ne prišlo in je morebiti nova struga že napravljena, a Vi še niste dobili odškodnine, potem isto lahko sodnim potom zahtevate. Za napravo nove struge Vam ni treba ničesar prispevati, ker ni storjena v Vašo korist, marveč v korist soseda in onih posestnikov, katerih travniki so ob povodnji zaradi dosedanjega teka vode baje poplavljeni.

Dolžnost priznanja novih mej. Stroški zemljemerca. Ž. Fr. V. p. M. Pred 28 leti ste kupili njivo in travnik, ki mejita na osem mejašev. Vse ste obdelovali in hasnovali brez vseh zaprek. Letos so razni mejaši zahtevali državnega zemljemerca, ki je vsa zemljišča premeril. K ugotovitvi mej ste bili tudi Vi poklicani ter ste pridobili po novi izmeri precejšnji del od mejaša, ki sploh ni bil navzoč in ki ni podpisal zapisnika. Po tem pridobljenem svetu imate vozno pot, za kar ste že pred vojno plačevali mejašu 5 gl. Za zemljemerca ste morali prispevati 100 D. Vprašate, ali se morete za ta svet potegniti, ali pa če zahtevajte samo povrnitev stroškov in davkov, ki ste jih plačevali za ta svet in kje te svoje pravice lahko uveljavite. — Tudi v Vašem slučaju gre za takozvani mejni spor. Do nove meje ste upravičeni le tedaj, ako ste se poprej pismeno dogovorili tako. Povračilo davkov lahko zahtevate od mejaša za 3 leta, ako dokažete, da ste Vi te davke plačali. Svoje pravice proti mejašu lahko uveljavite na okrajnem sodišču.

Mejni spor. Dolžnost plačila sodnijskih stroškov. V. J. T. p. V. Lansko leto ste imeli pri sodišču s sosedom mejni spor. Sodišče je po predhodni izmeri zemljemerca tako odločilo, da je dalo prav so-

sedu in da ste morali Vi plačati stroške. Na nasvet sodišča ste letos najeli drugega zemljemerca, ki je pravilno izmeril. Želite izvedeti, ali imate pravico do povračila stroškov, ki jih je veliko. — O mejnih sporih govori precej letošnji koledar »Slovenskega gospodarja« v spisu »Pamet je boljša kot žamet«. Če je sodišče odločilo, da morate stroške onega spora za določitev meje nositi Vi in niste pravočasno zoper to ničesar ukrenili, je prepozno. Morate pač potrpeti in sami nositi vse stroške. Pri določitvi ter plačanju sodnih stroškov je pač tako, da je po toči prepozno zvoniti, torej da je treba vse pravočasno storiti. Stvar Vas naj ne razburja, ker si ne morete z ničemer koristiti. Mogoče bo sosed sam tako uvideven in dober, da bo prevzel nase del stroškov.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto dne 7. januarja t. l. so pripeljali špeharji 99 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 12 do 13 Din 1 kg in istotako špeh. Kmetje so pripeljali 2 voza sena po 70—95, 1 voz ržene slame po 65 in 1 voz ovsene slame po 70, 7 voz krompirja po 1—1.50, 18 vreč čebule po 2.50—3, česen 8—10, zelje 2—3, kislo zelje 4, kislja repa 2, kartijola 4—6, ohrovt 2—3, hren 6—8, endivija 0.50—1.50, motovilec 1, radič 1, koleraba 0.50—1, jabolka 2—4, hruške 5—6, celi orehi 6, luščeni 18—20. Pšenica je bila po 1.50, rž 1.50, ječmen 1.50, kuruza 1.50, oves 1—1.25, proso 1.75, ajda 1.50, ajdovo pšeno 4—5, fižol 2.50—3. Divji zajec 20—26, fazan 18—20. Smetana 10—12, surovo maslo 20—24, jajca 1.25—1.50. Kokoš 20—30, piščanci 25—65, gos 60—80, puran 60—90, raca 20—30, domači zajec 5—25.

Dunajski prašičji sejem. Poročilo firme Eduard Saborsky & Co., Dunaj. — Prignanih je bilo 4536 pršutarjev in 4276 špeharjev, iz Jugoslavije 94 pršutarjev in 2403 špeharji. Na kontumačnem trgu je bilo 299 pršutarjev in 2039 špeharjev. Cene: špeharji najboljši 1.40—1.41, I. 1.32—1.38, II. 1.30—1.32, kmetski 1.28—1.35, najboljši 1.40, pršutarji 1.30—1.50, najboljši 1.70—1.75. Tendenco: špeharji so se pocenili za 15—18 grošev, pršutarji pa za 10 grošev.